

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/polskie-wojsko/101323,Pod-wylacznie-polskim-dowodztwem-Dekret-powolujacy-Polska-Armie-we-Francji.html>

Objęcie przez gen. Józefa Hallera dowództwa nad Armią Polską we Francji, 1918-1939. Fot. z zasobu NAC

ARTYKUŁ

„Pod wyłącznie polskim dowództwem”. Dekret powołujący Polską Armię we Francji

OKRES HISTORYCZNY

(1863-1918) Ku Niepodległej

Autor: ANETA NISIOBĘCKA 02.06.2023

W 1917 r. w rządowych kołach francuskich zaczęła zarysowywać się myśl o powołaniu nad Sekwaną autonomicznych polskich jednostek wojskowych. 4 czerwca 1917 r. podpisano dekret sankcjonujący tworzenie we Francji polskiej

armii pod naczelnym dowództwem francuskim. Stanowić miała „autonomiczną armię sojuszniczą (...) walczącą pod wyłącznym polskim dowództwem”.

„Dekret powołujący polską armię we Francji był donośnym aktem w dziejach relacji polsko-francuskich. Była to bardzo znacząca decyzja polityczna, za którą szły konkretne działania. Świadczył on o wsparciu Francji dla sprawy polskiej, co miało wyraz także w negocjowaniu traktatu wersalskiego. Ten akt założycielski otworzył drogę ku niepodległości, którą Polska z końcem tamtej wojny odzyskała”

– powiedział 4 czerwca 2017 r. w 100. rocznicę powołania Armii Polskiej we Francji ambasador Francji w Polsce Pierre Levy, podczas otwarcia wystawy o Błękitnej Armii gen. Józefa Hallera.

Członkowie Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu wręczający gen. Józefowi Hallerowi nominację na głównodowodzącego Armii Polskiej we Francji. Stoją od lewej: Jan Rozwadowski, mjr Franciszek Fronczak, gen. Józef Haller, mjr Tadeusz Malinowski, Maurycy Zamoyski, N.N. (Romer), Józef Wielowieyski, Stanisław Grabski, Stanisław Kozicki. Zdjęcie publikowane w „Tygodniku Ilustrowanym” nr 50 z dnia 14 grudnia 1918 r. Fot. z

L'Armée Bleue

W wyniku zmieniającej się sytuacji międzynarodowej (Akt 5 listopada oraz dotkliwe straty Francji w ofensywie wiosennej w 1917 r.) w rządowych kołach francuskich zaczęła zarysowywać się myśl o powołaniu nad Sekwaną autonomicznych polskich jednostek wojskowych. Prezydent Francji Raymond Poincaré, premier i minister spraw zagranicznych Alexandre Ribot oraz minister wojny Paul Painlevé podpisali 4 czerwca 1917 r. dekret sankcjonujący tworzenie we Francji polskiej armii pod naczelnym dowództwem francuskim. Powołano Francusko-Polską Misję Wojskową, której szefem mianowano gen. Louisa Archinarda, a dowódcą Armii Polskiej we Francji został gen. Józef Haller.

Błękitną Armię (po francusku *L'Armée Bleue* nazwaną od koloru mundurów) zaczęto formować miesiąc później w obozie Sillé-le-Guillaume (region Loary), a 8 stycznia 1918 r. utworzono dwubatalionowy 1. Pułk Strzelców Polskich. Skład Armii był mozaiką żołnierzy różniących się między sobą pod względem pochodzenia, cenzusu naukowego, świadomości narodowej i doświadczenia bojowego. Oficerami na wyższych i niższych szczeblach byli Francuzi, a także Francuzi polskiego pochodzenia z regularnej armii i Legii Cudzoziemskiej, nieliczni „bajończycy”, oficerowie Polacy z armii rosyjskiej i austriackiej, legioniści, liczna grupa podoficerów Polaków z armii niemieckiej przeszkolona we Francji na oficerów oraz grupa ochotników z „Sokoła” (głównie ze Stanów Zjednoczonych, którzy ukończyli szkoły oficerskie w Kanadzie, a we Francji otrzymali stopnie oficerskie).

Polscy saperzy w Potigny we Francji, 19 sierpnia 1917 r.

Fotografia z zasobu AIPN, pochodząca ze zbiorów Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

---

Żołnierze Błękitnej Armii przy i w pociągu zmierzającym do Polski, 1918 r. Fotografia z zasobu AIPN, pochodząca ze zbiorów Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

---

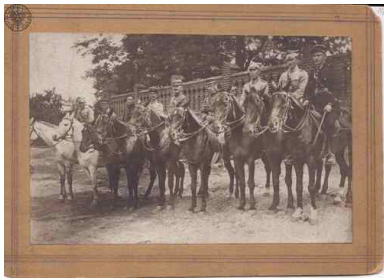
Grupa oficerów polskich i francuskich z Armii Polskiej we Francji, kwiecień 1919 r. Fotografia FA. Cichockiego, z zasobu AIPN, pochodząca ze zbiorów Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

Po zakończeniu działań militarnych na Zachodzie do Armii zaciągnęło się ok. 57 tys. żołnierzy: byli to Polacy z USA oraz emigranci z Kanady i Francji. Później doszli Polacy z przebywających we Francji i ogarniętych fermentem rewolucji dywizji rosyjskich.

Od Armii Polskiej do Wojska Polskiego

Na mocy porozumienia z rządem Francji z 28 września 1918 r. polityczne zwierzchnictwo nad armią należało do Komitetu Narodowego Polskiego (KNP), oficjalnie uznanego przez Francję za polską reprezentację. Dekret stanowił, że Armia Polska we Francji została uznana za „autonomiczną armię sojuszniczą i walczącą pod wyłącznym polskim dowództwem” (*armée autonome alliée et belligérante sous un commandement polonais unique*).

Wiosną 1919 r. armia gen. Hallera wraz całym sprzętem (broń, samoloty, czołgi Renault FT-17) była entuzjastycznie witana w ojczyźnie. 1 września 1919 r. przeformowano dowództwo Armii i dowództwa korpusów, a następnie włączono organizacyjnie do Wojska Polskiego. W okresie wzrostu napięcia z Niemcami, przed podpisaniem traktatu wersalskiego, oddziały Błękitnej Armii zostały przerzucone na granicę zachodnią. Później jej oddziały walczyły również w wojnie polsko-bolszewickiej.

**Oficerowie polscy i francuscy
Błękitnej Armii na koniach, 1919
r. Fotografia Franciszks Zwierza,
z zasobu AIPN, pochodząca ze
zbiorów Stowarzyszenia
Weteranów Armii Polskiej w
Ameryce**

Defilada oddziałów Błękitnej Armii na ul. Piotrkowskiej w Łodzi w 1919 r. Fotografia z zasobu AIPN, pochodząca ze zbiorów Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

Karta okolicznościowa z okazji 10-lecia rekrutacji do Armii Błękitnej we Francji zawierająca zdjęcia portretowe członków placówki nr 78 w Detroit, 1927 r. Fotografia z zasobu AIPN, pochodząca ze zbiorów Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ